

Csipkerózsika – komplex drámaóra középiskolásoknak, egyetemi hallgatóknak, felnőtteknek

A drámaóra leírása a Csipkerózsika mesének egy sajátos, dramatikus feldolgozását tartalmazza, amelyben a résztvevőknek lehetőségük nyílik játékos formában, szerepekbe bújva, mégis valóságosan megélni emberi helyzeteket, érzelmeket, s ezáltal komoly dolgokról gondolkodni, önmagukra, a közösség, a társadalom működés-módjára reflektálni. A felépített szerepek mögé bújva a résztvevők a hatalommal szembeni viszonyukat fogalmazhatják meg, olyan általános emberi értékeket vizsgálhatnak meg, mint a felelősségvállalás, a lojalitás, a szeretet, az önérdek képviselése. Éppen ezért bármilyen társadalomtudományi, embertudományi tantárgy keretében használható, ha a célunk nem kész válaszok megadása, hanem újabb kérdések ösztönzése.

Csipkerózsika meséje mindenki számára ismert, de leghamarabb a királyfi érkezése és csókja jut eszünkbe róla, a királylánnyal elalvó királyi udvar kevésbé. A foglalkozásnak nem célja a hagyományos értelemben vett irodalmi műelemzés, inkább a történet mögé nézés, annak felfedezése, mennyi kérdés merül fel a történetek, az emberi viszonyok kapcsán. A különféle szövegek változtatása azonban egy ritmust ad a történet vezetésének, tehát itt inkább funkcionális, mint esztétikai célt szolgál. A verses szöveg tipikusan gyorsan továbbgörgeti s egyben feleleveníti a résztvevők számára a történetet.¹ A tanári narráció a kontextusépítésben, a szerepépítésben fontos, hiszen olyan információk hangzanak ott el, amelyekről a mesében nincs szó, de amelyek a fókuszhoz való elérés szempontjából fontosak. A komplex drámaóra mindig egy valóságos, sokszor nagyon is aktuális kérdéskört, problémát jár körül, de egy mintha-világban, ahol a résztvevők személyiségét a felépített kontextusnak a valóságtól való távolsága, a saját választott szerepek fikciója védi. A leírásban a drámapedagógiában használatos struktúrát és konvenciókat használom. Ugyanakkor a terv nem egy recept, amit pontosan betartva biztosan ugyanoda érkezünk, sőt minden csoporttal és minden csoportvezetővel változik. Azt is ajánlom mindenkinek, aki kipróbálná, hogy szabja a maga stílusához és a csoport igényeihez a tervet.

Az alább következő foglalkozásterv eredetileg egy különböző nemzetiségű egyetemistákból álló csoport számára készült, a New Challenges in Education című Intenzív Erasmus Program keretében a Rózsahegy Katolikus Egyetemen. A helyszín neve adta az ötletet épp a Csipkerózsika meséjének feldolgozására, a hallgatói összetétel pedig időnként a formába öntést irányította. Első kipróbálása óta többnyire pedagógusokkal és sa-

¹ Azért választottam, mert részleteire gyermekkoromból emlékeztem, s így ez megkönnyítette a történetmesélést.

ját egyetemi hallgatóimmal játszottam ezt a drámaórát, de középiskolásoknál vagy kisebb korosztálynál is alkalmazhatónak gondolom. Természetesen célcsoportonként az is különbözik, hogy mit választunk fókusként, hogyan alakul a történet vége, illetve egyénenként is változó, hogy kit mi érint meg a történetből, mire reflektál a végén. A drámaóra közös alkotás, ahol a drámatanárnak figyelnie kell, mire nyitottak, mire vevők a résztvevők.

Fókusz: A játék három fókuszot ajánl, a csoporttól függ, hogy melyiket választjuk, melyiket hangsúlyozzuk. Egyrészt vizsgálhatjuk azt, hogy kihez, mikor, miért vagyunk hűségesek, lojálisak, mit kezdünk egy paranccsal, ami sok ember életét keseríti meg, miközben egy személyt azzal próbál megvédeni, hogy tudatlanságban tartja. Másrészt – az előzőhöz kapcsolódóan – a játék lehetőséget ad annak megbeszélésére is, hogy hogyan, miért vállalunk felelősséget a környezetünkben. Harmadrészt feldolgozhatjuk, hogy milyen hatásai lehetnek a múltunk történéseinek a jelenre, hogyan befolyásolnak a saját születésünk, gyermekkorunk körüli titkok.

Lehetséges kérdések: Felvállaljuk-e a konfliktusainkat? Mit vállalunk fel, mi a viszonyunk a hatalommal, a hatalom olyan intézkedéseivel szemben, amelyek ellehetetlenítik mindennapi életünket, munkánkat? Milyen felelősséget vállalunk saját életünk és a környezetünk jobbá tétele érdekében? Elfogadom a sorsom, vagy próbálok ellene tenni? Mit lehet tenni egy jóslat ellen? Hogyan győzöm le a félelmeimet? Mit teszek, tehetek, amikor olyan titokról tudok, amely befolyásolja valaki életét, de parancsot kaptam, hogy nem mondhatom el?

A 2015-ös Országos Drámapedagógiai Napokon

Eszközök: madzag, színes leplek, kövek, kagylók, csigaházak egy kis kosárban, képkeret, báb/beépített szereplő, királyi palást, korona, flipchart, írószerek stb.

A foglalkozás időtartama legalább 3 óra. Egy egész délelőttöt, napot is fel lehet építeni a mese köré, attól függően, hogy mire van időnk, mi a célunk. A tervben sok olyan elem van, ami tetszés szerint kihagyható/átugorható, azzal viszont tisztában kell lennünk, hogy a szerepmélyítés elemeinek kihagyása a mély megélést és a valódi értelemtelit megbeszéléseket veszélyezteti. Ez egy olyan téma, amellyel érdemes hosszan foglalkozni, amiről érdemes gondolkodni fiatalokkal, felnőttekkel egyaránt.

A drámaóra előkészítése

Ideális létszám: 15–20 fő

Javasolt korosztály: középiskolások, egyetemi hallgatók, felnőttek²

A tér kialakítása: A drámaórához akkora terem szükséges, ahol a résztvevők számára kényelmesen körbe lehet rakni a székeket, és még marad szabad tér.

A foglalkozásvezető drámapedagógiai tudása: A terv megvalósítását játéktevőként csak gyakorlott drámapedagógusok számára ajánlom, akik tisztában vannak olyan

² A résztvevők számára nem szükséges drámás előképzettség, ellenben emel a feldolgozás és a reflektáció színvonalán, ha a csoporttagok jártasak különböző drámatechnikákban. Ha valaki fiatalabb korosztályal próbálja ki, kíváncsian várom a visszajelzéseket, tapasztalatokat.

drámai konvenciókkal, mint *a tanár a szerepben*, *tanári narráció* stb. A foglalkozás alatt többször is dolgozunk ezekkel.

A *tanári narráció* és *a tanár a szerepben* a királyi szerep előkészítésében és a szerepmélyítésben, a történések továbbgörgetésében is nagyon fontosak. Ez egyrészt a narráció során elhangzó szövegek ismeretét, hatásos előadásmódját, másrészt a király által mondott monológok megtanulását, színházi jelenetté fejlesztett kidolgozását jelenti.

Beépített szereplő vagy báb – a foglalkozás során a királyon kívül még egy fontos szereplőnk van: Csipkerózsika. Az, hogy Csipkerózsika élő szereplő lesz-e vagy báb, a körülményektől, a helyzettől függ. Ha beépített szereplővel dolgozunk,³ szerepépítésig együtt játszik a többiekkel, segíti a munkájukat: részt vesz az állóképekben. A szerepépítés alatt ő a saját szerepére készül, háttérből szemléli az eseményeket, és csak akkor lép előtérbe, amikor bemutatkozik, illetve amikor a szerepe megkívánja.

Bábként egy jelképes, emberszerűvé csomózott kendőt használtam, ami csupán sejtette a királylányi minőséget (finom selyem, meleg színek), nem határozta meg, hogy milyennek képzeljék el őt a résztvevők. Ugyanaz az emberszerűvé csomózott kendő van az első tanár a szerepben konvencionál a képkeretben, mint ami később bábbá vagy a királylányi szerepfelvételt jelző kendővé válik.

A drámaóra menete

Bemelegítő játékok: a csoport összetételétől, aktuális állapotától, a tagok közötti viszonytól függően egy vagy két ráhangoló játékot lehet játszani.

Virágcsokor (ismertebb nevén a Gyümölcskosár című játék adaptálása a témára)

Sorban kiosztjuk a „szerepeket”: rózsza, szegfű, liliom (ha a résztvevők száma meghaladja a 15–20 személyt, választhatunk egy negyedik virágot is). A résztvevők székeken ülnek, fontos, hogy ne maradjon üresen egyetlen szék sem. Amikor a játékvezető a kör közepén valamelyik virágnevet kiáltja, az azt viselő valamennyi gyerek helyet cserél. A játékvezető célja, hogy leüljön a helykeresés alatt felszabaduló helyek egyikére. Akinek nem jutott hely, az lesz a kikiáltó. Ha azt kiáltja: „Virágcsokor!”, mindenkinek helyet kell cserélnie.

Minden lehet, csak az nem, ami: A játékosok kiválasztanak maguknak egy tárgyat (lehet kő, kagyló, csiga stb.), majd bemutatják pantonimmel, hogy mi mindenre lehetne még használni az illető tárgyat a szokványos funkcióján kívül. Kétszer is körbemehe-tünk.

³ Első alkalommal egy tízéves kislány volt Csipkerózsika, aki a hallgatókkal együtt részt vett a programokon, és szerettem volna úgy bevonni a játékba, hogy az mindenkinek jó legyen. Egy másik alkalommal, amikor eredetileg bábót szándékoztam használni, az egyik hallgató utasította vissza a királyi alattvalói szerepet, ezért felkínáltam neki a királylány szerepét, amit boldogan elfogadott. Míg a többiek a saját szerepük felépítésével foglalkoztak, megtörtént a gyors egyeztetés. A hallgató játékaival új szint hozott a foglalkozásba, és egyúttal abban is megerősített, miért érdemes sejtető kellékeket használni (lásd: kendő) konkrét, meg-rajzolt képek, elkészített bábok helyett. A kendő a királylányi szerepfelvétel jelzéseként remekül működött.

Tanári narráció: *Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy mesebeli ország, ahol egy nagyon becsületes, kedves király kormányzott. A világ minden tájáról érkeztek ide emberek, mert úgy hallották, itt becsületes munkával remekül lehet élni.*

Fantáziautazás: *Gondold végig az utóbbi napok színtereit – akár saját városodra, közvetlenebb környezetedre is gondolhatsz. Milyen természeti kincseket, helyeket, tájakat, szobrokat láttál, amelyek akár egy ilyen királyságban is lehetnének? Kedvenc otthoni tárgyait, épületeid is lehetnek. Gondold végig! Próbáld meg gondolatban néhány jelzővel leírni. Például: a szökőkút díszes, kerek, nagy.*

(Fél) Lavina: A Lavina című játék mintájára játszunk. Mivel itt nem cél a memória-fejlesztés, és túlságosan időigényes az összes elhangzott jelzős szerkezet folyamatos ismétlése, ezért leegyszerűsíthető a gyakorlat: a megszólaló mindig csak az előtte szóló jelzős szó szerkezetét ismétli, majd hozzáadja a sajátját.

Mondjuk el sorban, mi minden van ebben a királyságban! Jelzős szó szerkezetet használj, és mindig ismételd meg az előtted megszólaló szó szerkezetét! Például: díszes, kerek szökőkút; sok tornyú királyi kastély.

Tanári narráció: *A hatalmas királyi birtok tele volt mindenféle természeti kincssel, s az udvarban rengeteg értékes, szép dolgot halmoztak fel. De ezeket a dolgokat az alattvalók mind maguktól hozták az ország különböző részeiből hálájuk jeléül, mert nagyon-nagyon jó királyuk volt.*

Térmegjelölés: Egy egyszínű terítővel leterített asztalon spárgával kijelöljük a királyi birtok határait. Egyfajta terepasztalt készítünk azáltal, hogy a nálunk lévő tárgyakkal kitöltjük a teret, megalkotjuk a királyi udvart, a királyi birtokokat. A résztvevők egyenként teszik le a tárgyakat, és elmondják, mi is az. Vagyis a saját környezetre emlékeztető tárgy a királyi birtok részévé válik, ezzel is előkészítve a királyi udvarhoz, a királyhoz való érzelmi kötődést.

A nálad lévő/választott tárgy ezen az általunk kijelölt „térképen” most egy olyan tárgyat, természeti kincset fog szimbolizálni, ami a királyság része.

Tanári narráció: *Ebben a gyönyörű, gazdag országban uralkodott a bölcs király, aki egész fiatalon került a trónra, miután édesapja egy háborúban elesett. A fiatal király állt a csapatok élére, és néhány héten belül legyőzte a betörő ellenséget, sőt békét kötött velük, kereskedni kezdtek, és szövetséges országokká váltak. A fiatal király remek uralkodói kvalitásokkal rendelkezett.*

Szerep a falon: Egy csomagolópapírra/flipchartra előre megrajzoljuk a szereplő körvonalait: a körvonalon belülre a király belső tulajdonságai, kívülre a külső tulajdonságai kerülnek. A tulajdonságok összegyűjtésekor a *Fogadd el igaznak!*-elvet⁴ használjuk, vagyis ha valaki felír egy tulajdonságot, a többiek azt elfogadják, és hozzá igazítják

⁴ Gyakorlott drámás csoporttal, motivált résztvevőkkel ez fog működni. Kezdő csoportnál vagy olyan csoportban, ahol látjuk, tudjuk, hogy hajlamosak másfele elvinni a feladatot, előbb beszéljük meg, fogadjuk el közösen a tulajdonságot, mielőtt az felkerül a flipchartra.

a sajátjukat. Például, ha valaki felírta, hogy fekete hajú, akkor már nem lehet szőke, csak esetleg őszülő.

Gyűjtsük össze a király tulajdonságait!

Állóképek: A király és ősei hőstetteit, életének fontos eseményeit az udvari festő meg is örökítette 4–5 képben.

Milyen hőstettei, eseményei lehettek a királyi családnak?

A diákok nagy csoportban ötletelnek. Az ötletet felvezethetjük egy flipchartra, majd közösen kiválasztunk négyet vagy ötöt a résztvevők létszámától függően. Vezessük úgy a beszélgetés fonalát, hogy a házasság vagy a koronázás is megjelenjen képként.

A kiválasztott témákhoz 4–5 fős csoportok szerveződnek, és állóképeket készítenek. Címet adnak a képeiknek, egy-egy papírcsíkra fel is írhatják, kitehetik a kép alá, de a tanárnak mindenképp mondják el. A csoportok egyenként bemutatják a képeket, a többiek a tanár segítségével értelmezik a látottakat, esetleg javaslatokat fogalmaznak meg, például arról, hogy hogyan lehetne még jobban érzékeltetni a szereplők közötti viszonyokat, érzelmi állapotokat. Minden csoportnak lehetősége van a jobbító kritikák beépítésére, hogy a teremben elhelyezett képek tökéletesebbek legyenek.

Térrendezés: A képeket úgy állítjuk fel, mintha a terem négy falát foglalnák el, így közéről mindegyikre könnyen reagálhatunk majd szerepben. A nagymamát „ábrázoló” képet is feltesszük a falra akkor, amikor a négy tablót beállítjuk. Ez a kép megvalósulhat a beépített szereplőnk segítségével, aki egy képkeretet tart a kezében, vagy pedig egy jelképes, emberszerűvé csomózott kendőt foglalunk keretbe, de lehet egy festett/rajzolt királylány-portré is.

Tanár a szerepben: Előre megbeszéljük a résztvevőkkel, hogy a királyi palást vagy a korona a királyt jelképezi, tehát amikor azt magunkra öltjük, a király szerepébe lépünk, ha levesszük, kilépünk a szerepből. Míg a jelenet tart, megkérjük a résztvevőket, hogy próbáljanak mozdulatlanul állni, és csak a szemükkel követni az eseményeket, figyelni a képeket. Azok, akiknek a képét épp nem nézi a király, természetesen lazíthatnak kicsit mimika, testtartás tekintetében, de semmiképp ne legyenek nagy mozdulatok a képpé fagyás és a lazítás között.

A király a képcsarnokban: minden egyes képhez kitalál, mond valamilyen kommentárt, amivel értékeli, értelmezi is az állóképeket. Utolsónak hagyja a lányportrét:

Ó, de ez a kedvenc képem, mert ez az anyai nagyanyámat ábrázolja fiatal lány-korában. Olyan szép szőke haja volt. Úgy szeretnék most már én is egy ilyen kislányt! És tudom, hogy a feleségem is erre vágyik a legjobban. Mindent kipróbáltunk már, az ország bölcs asszonyait is hiába kértük, azt mondták, ők nem tudnak ezen segíteni, csak nyugodjunk meg, és várjunk türelemmel. Csak hát... az idő telik, és mi nem leszünk fiatalabbak.

„Mit ér az életünk, Mit ér a gazdagság,

ha nincsen gyermekünk?

Nincs, ki futkározzék a palotakertbe,

A 2015-ös Országos Drámapedagógiai Napokon

S kacagna, szaladna ölemből-ölembé.”⁵

A tanár a jelenet után leveszi a palástot/koronát, ezzel jelezve, hogy kilépett a szerepből, a résztvevők is kilépnek az állóképekből.

Megbeszélés: körbeülünk, és a főként a képcsarnokban lejátszódott jelenetre reagálunk. Mit tudtunk meg?

Szerepépítés: A királyi udvarban nagyon sokan dolgoztak, és mind boldogok voltak, hogy a királynál szolgálhatnak. Voltak, akik tudtak a király bánatáról, voltak, akik nem. Szerintetek kik dolgoztak a királyi udvarban, kik ismerhették a király bánatát?

A résztvevők mondják a szerepötleleteket. Miután elég sokat felsoroltak, közösen csoportosítjuk a szereplőket nagyrészt az alapján, hogy milyen közel/távol vannak a királytól és egymástól fizikailag, társadalmi rangban, mi a feladatuk az udvarban. Lehetséges szereplők például a szobalányok, kukták, lovászfúúk, pap, udvarmester stb.

Tanári narráció: *Nagyon jól éltek, a munkájukat megbecsülték. A király mindenkit el látott olyan eszközökkel, amire a munkája során szüksége volt.*

Ötletbörze: *Tudunk-e ilyen eszközöket mondani?*

⁵ A foglalkozáshoz Vihar Béla verses mesefeldolgozását használtam, de természetesen saját szavakkal is lehet mesélni.

Ha nem említenék, akkor mintegy észrevétlenül lopjuk be az orsót is a beszélgetésbe: éles kések, hegyes, gyorsan pörgő orsók.

Szerepválasztás: Mindenki kitalálja a saját szerepét, ki, mi szeretne lenni a játékban (név, életkor, munkakör).

Szerepkártyák: Írják fel post-it papírra a nevüket, munkájuk szimbólumát, s tűzzék ki, hogy könnyebb legyen észben tartani. Később fontosak lesznek ezek a lapocskák, használni fogjuk őket. **Bemutakozás:** Mindenki egyenként elmondja a nevét, foglalkozását, esetleg életkorát.

Csoportalakítás: A rövid bemutatkozás után a szereplők megalkotják a szerepükhöz illő csoportot, majd közösen elkezdődik a szerepmélyítés azáltal, hogy megbeszélik, milyen a viszonyuk egymással, a királlyal, a többi szereplőcsoporttal.

Találd ki, te hova tartozol? Tudsz-e a király bánatáról? Mit tudsz?

Jelenet: Minden csoport kidolgoz a szereplőcsoport életéből egy-egy jelenetet hétköznapi feladatvégzés közben. A jelenet állóképből indul, állóképpel zárul. A rövid jelenetben mindenki legtöbb egy mondatot mondhat. Itt is lehet a lentebb leírt leporelló konvenciót/technikát⁶ alkalmazni.

A jeleneteket egyenként megnézzük, majd körbeülve röviden megbeszéljük, hogy mit tudtunk meg a többiekről, ismerik-e a király bánatát, hogyan a viszonyulnak ehhez és a királyhoz.

Tanári narráció:

*„Egyszer a királyné ... Mese, mese, mátká ...
Javában lubickolt a patak habjába,
Amikor egy béka, – oly nagy, mint egy véka,
Feltűnik a sás közt, mert ott volt hajléka.*

*Brekeke, brekeke... szép királynéasszony!
Bánat ne emésszen, a bú ne sorvasszon,
Mert ha új nyár jön a rózsás kikeletre,
Gyermekek születik... brekeke, brekeke.”*

Leporelló: *Megtudják a hírt, hogy a királynő várandós. Hogyan reagálnak az udvarbeliek?*

Maradnak a foglalkozási csoportok. Az előző állóképből indítunk, és a hír hatásának képével zárunk. De a folyamatot többször megismételjük. (A képek a terem négy falán vannak, tehát 2–2 kép egymással szembenéz.) A leporelló egy állóképből állóképbe fejlődő szakaszosan ismétlődő mozgássor. Minden szereplő egy 4 ütemből álló ismételhető mozgást dolgoz ki magának (például: kilép, felemeli a kezét, visszalép, leengedi a kezét), majd ezt összehangolják. Tehát egy csoportban mindenki ugyanarra a ritmusra végzi a saját mozdulatsorát. A ritmusos tanári számolás segíti a begyakorlást. Ha már jól megy,

⁶ Ezt a konvenciót Joe Winstontól, a Warwicki Egyetem drámatanárától tanultam évekkal ezelőtt, s kedvenc konvenciómmá vált. Nagyon látványos, akár művészi jelenet is építhető általa.

mimikát, hangot is hozzá lehet tenni, ami azt fejezi ki, hogy hogyan reagálnak a híre az udvarlakók. Érdeemes rövid, egyszótagú szavakat, érzelemkifejező hangokat hozzáadni úgy, hogy egy-egy csapaton belül mindenki máskor szólaljon meg a négyes ütemen belül. Ismétlés, begyakorlás után megnézzük minden csoport munkáját. Segít, ha a tanár adja a ritmust. A végén egyszerre is megnézhetjük a leporellókat, bár ez csak a középen állónak fog igazán örömet okozni, ő tud gyönyörködni a látványban.

Tanári narráció: *A királynő néhány hónap múlva gyönyörűséges leánygyermeknek adott életet. (A bábót vagy a kendőt kisbabává formálva megmutathatjuk a résztvevőknek a kis királynőt.) A király és a királynő nagyon boldogok voltak. A gyermeket Rózsának nevezték el, és minden gyermeknek, akik egy napon születtek a királynővel, egy aranyrózsát adományoztak. Az egész királyságban nagy volt a boldogság. Mindenki a keresztlőre készülődött, ahova ezer vendéget hívtak meg. Mivel a királyi kincstárban csak tizenkét arany étkészlet volt, a tizenhárom tudósasszony közül csak tizenkettőt hívtak meg.*

„Felvirradt a nagy nap! – Megrakva az asztal
Drága ételekkel, kancsó italokkal.
Csiklandó illatok, ízek a javából...
Kétszer is kérnek a töltöttkáposztából.

Alighogy vége lett a pompás ebédnek,
A tudósasszonyok a bölcshöz lépnek.
Az egyik jóságot, a másik szépséget,
A harmadik kíván kincset, boldog életet.

A jó kívánságok egymást így követik:
negyedik, ötödik, hatodik, tizedig.
S a tizenegyedik éppen mikor végzett,
Az ajtó kinyílik, valaki belépett.

„Úgy? Nem hívtatok meg? No, most bosszút állok” –
Szólalt meg haraggal, aztán így kiáltott
Tudósasszonyok közt a tizenharmadik,
Bölcső felé nyújtva nagy csontos karjait:

„Ha majd e leányka tizenöt év múlva
Rózsás ujjával az orsóhoz nyúlna,
bársony kezecskéjét szúrja meg az orsó,
S haljon meg, zárja be testét a koporsó.”

Milyen szörnyű átok! Mily gonosz varázslat!
Nyomában rémület, riadalom támad.
Hová lett, merre ment a hívatlan vendég?

Eltűnt, de itt maradt a szerencsétlenség.

A tudósasszonyok mind a tizenketten
Tudják, nincs orvosság e varázslat ellen.
Könyörög a király: „Oh, jaj, segítsetek!
Mentsétek meg szegény gyenge gyermekemet!”

Lesz-e hát segítség? – Mese, mese, mátká...
Egynek hátra van még a jókívánása.
A tizenkettedik, az jó, hogy segítsen,
A varázson, átkon legalább enyhítsen.

Kezdi is szaporán. No, még ilyen csendet!
Szavára mindnyájan remegve figyelnek.
„Ne haljon meg e lány, az a kívánságom,
Csukja le majd szemét százesztendő álom!”

Másnapon, hajnalon szélesebb futárok
Paranccsal bejárták az egész országot.
A király nevében tüstént kihirdették:
Ahol csak egy orsó, tűzben elégessék.”

Kiscsoportos megbeszélés: Hogyan hat a király parancsa a munkásokra, életetekre, a királyságra hosszú távon?

Tanári narráció: Megjelenik Csipkerózsika a színen. Ha beépített szereplővel dolgozunk, akkor a kendő jelzi, hogy ki ő. Ha bábót használunk, akkor a báb/kendő mozgásával kel életre a királylány.

Csipkerózsika gyönyörű fiatal lánnyá serdült. Angol kisasszonyok nevelték, ezért alig értett egy-két szót abból, amit az udvarbeliek beszéltek, de mivel mindig mosolygós és kedves volt mindenkivel, játszótársaival megosztotta mindenét, amije volt, kedvelték az udvarbeliek. Gyakran segített a fészükéből kiesett madarakon.

Kiscsoportos megbeszélés szerepből: Ki hol találkozott vele? Milyen pozitív élményei vannak?

A nagycsoporttal is megosztunk néhány élményt.

Tanár a szerepben: A palást/korona felvételével a tanár jelzi, hogy a király szerepébe lép. A monológ előtt érdemes egy rövid néma jelenetet (ha beépített szereplő van, lehet szöveges is) játszani arról, mennyire szereti, félti a lányát az apa. De a monológ alatt a lány már ne legyen a színen.

Ó, jaj, 14 éves már a lányom, gyönyörű. Szébb, mint az összes lány, akit valaha láttam, kedvesebb és okosabb, mint minden királylány. Szeretném megvédeni mindentől, minden

csalódástól, veszélytől. Nem hagyhatom, hogy a jóslat valóra váljon. Elpusztítok minden szúrószerszámot: tüt, hegyes kést, ollót. Mától még a ceruzát sem szabad hegyesre hegyezni. Akinél mégis találunk szúrószerszámot, azt börtönbe vetem! Mégiscsak a lányom. Nem hagyhatom, hogy száz évig aludjon. Az alattvalóimnak meg kell ezt érteniük, ha az ő gyermekük lenne ilyen helyzetben, ők is ezt tennék. A varrónők majd kitalálnak valamit, össze-ragasztják a ruhákat. A húst lehet kerek végű késsel is vágni, villa helyett pedig ott a kanál.

A palást/korona levételével a tanár jelzi, hogy kilépett a király szerepéből.

Tanári narráció: A tizennegyedik évben a király egyre szigorúbb büntetéseket hozott: nemcsak az orsókat, de mindenféle szúrószerszámot elkoboztatott, beolvasztott, elégetett, hogy nyoma se legyen olyan tárgynak, amellyel Csipkerózsika megszúrhatja magát.

A börtönök szép lassan kezdtek megtelni. A katonák az egész királyságban felkutatták a műhelyeket, házakat, ahol valami szúrószerszámot találtak, azonnal elkobozták. De legszigorúbban a királyi udvarban jártak el.

A király azt is parancsba adta, hogy senki nem árulhatja el Csipkerózsikának a titkot, ami a parancs, az intézkedések mögött van.

Szöveges jelenet (anyanyelven vagy halandzsául): Rövid megbeszélés után improvizáció következik. A csoportok egyenként mutatják be, mi történik, amikor Csipkerózsika odamegy hozzájuk.

Közösen dolgoztok, vagytok valahol. Azt szeretnénk látni, milyen reakciókat vált ki ez az újabb törvény, milyen érzelmi állapotokat generál. Egyszer csak meg fog jelenni a közeletekben Csipkerózsika. Hogy mit tesznek, a ti döntésetek.

(Elhallgatnak? Sugdolóznak? Sajnálják? Hibáztatják? Megoldást keresnek?)

A beépített szereplő/bábbal a tanár valamikor a jelenet közben belép, innen teljes improvizáció következik, de csak röviden. A tanár egy tapssal zárja le a jelenetet.

Megbeszélés: Milyen megoldások születnek, szülehetnek? Mit tesznek a szereplők?

Levélírás: Szerepből mindenki levelet ír egy jó ismerősének, rokonának, aki a királyi udvaron kívül él. Fő téma: az udvarbeli hangulat, helyzet, saját lelkiállapot.

A levélírás után néhány levelet meghallgatunk.

Kilépés a szerepből: *Vedd le a névkártyádat, mondd el, mit tesz a szereplőd azon napon, amikor tudja, hogy be fog teljesedni a jóslat!*

Lehetőség szerint mindenki mondja el, mit tesz. Tudatosan nem értékeli ezeket a megoldásokat, nem reagálunk rájuk, nem helyeslünk, nem sugallunk semmit, hiszen minden szereplőnek magának kell eldöntenie, mit tesz.

Tanári narráció: *Eljön Csipkerózsika 15. születésnapja, a kislány elindul a csigalépcsőn a toronyszobába.* A királylányt jelképező kendővel jelezhetjük a lány útját.

Kilépés a szerepből: A névkártyák levételével és letételével a résztvevők egyenként rituálisan végleg kilépnek a szerepből. Ez a személyes védelmük miatt is fontos. Hagyjunk rá időt, ne sietessük ezt a részt!

A névkártyádat tedd oda a palotába/udvarba, ahol ez a szereplő épp tartózkodik ezen a napsütéses délelőttön!

Tanári narráció: *Az udvar lakói ennyit tettek. Nem tudjuk, vajon teljesült-e ez a jóslat, és hogyan teljesült. Csak Csipkerózsika aludt el? Mindenki elaludt? Vagy megtört a varázs?*

Kavicsos szavazó: Három lapon a három lehetőség felírva (*Csak Csipkerózsika aludt el/Mindenki elaludt/Megtört a varázs*), ezeket elhelyezzük a padlóra. A résztvevők a kosárból vesznek egy kavicsot, és egyenként teszik le arra a papíra, amit választanak.

Tedd oda a kavicsot, ahova gondolod a három lehetőség közül. Indokold is meg!

Megbeszélés: A megbeszélés nagymértékben attól függ, hogy milyen megoldásokat hoztak a szereplők. Nem biztos, hogy mindenki sokat fog beszélni arról, ami benne zajlik, zajlott. Mégis fontos, hogy a résztvevők úgy menjenek el, hogy lehetőségük volt kimondani az érzéseiket, gondolataikat, azt, hogy milyen gondolatok irányába nyitott utat a foglalkozás. A szerepből való kilépés, a kavicsos szavazó és a fókusz megtalálása mind a szereptől való érzelmi távolodást szolgálja. Ezért mindegyikre érdemes bőven időt adni.

Mi az, ami most benned megfogalmazódik?

Emlékeztet-e ez az egész történet vagy csak egy részlete életed bármely helyzetére?

Miről szólt számodra ez a történet?

Fókusz megtalálása: *Egy szóban/szószerkezetben fogalmazd meg, írd fel a táblára, miről szólt számodra a történet!* (Például: lojalitás, szembeszegülés a hatalommal, titok.)

Visszajelző kör: *Ki hogyan érezte magát a tevékenység alatt, hogyan megy el?*

A felhasznált szöveg lelőhelye: Vihar Béla: Csipkerózsika. Magyar Diafilmgyártó Vállalat. <https://egyszervolt.hu/mese/csipkerozsika.html>